

«Լիւսիսի գաւառն զընակութիւն իւր ի Սա-
տաղացոց քաղաքին առնելով, զորս գտա-
նէր ի գաւառին յայնմիկ սուրբ արսւ հ
կանայս . . . արձակէր կապանօր . . . առ
Ագրիկոզայոս դատաւոր ի մայրաքաղաքն
Սիւրաստացոց¹», ուր Գառաստառնքն վկայե-
ցին Յ16ին, և իրենց գաւառակիրքը՝ Գառա-
ստան և Տինգ Յ17ին:

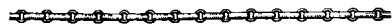
Թուի թէ աւանդութեան և պատմութեան
յառաջդէմ և ապահով քայլերն մի առ մի
համառօտութիւն ցուցին մեզ եպիսկոպոսաց յա-
ջորդութիւն և քրիստոնէից բաղմունքին մը
(որը անտարակոյս ունէին իրենց խնամարկու
քահանաներն ալ, ապա թէ ոչ՝ ո՞վ էր ի-
րենց հոգւոյն սնունդ և զօրութիւն տուող)
Հայաստան աշխարհի մէջ, և հասանք, մա-
նաւանդ թէ անցանք ալ, Գ դարուն սեմնց
վրայ կոնցեցինք, ուր ընդ առաջ կ'ելլէ մեզ
Ս. Գրիգոր երկրորդ Լուսաւորիչ Հայաստա-
նեայց եկեղեցւոյ:

Եւ ի կնիք ակնարկին, մեզ մեծապէս և
յոյժ հաւանական, մանաւանդ թէ ըստ վե-
րոյցիեալ հաւատեաց պատմութեան և ա-
ւանդութեան՝ զրիթէ ստող թուի՝ թէ Հա-
յաստանեայց եկեղեցին ունեցեր է մինչեւ
ի Ս. Լուսաւորիչ՝ (եթէ չենք ուզեր գնել
արգասիք մը առանց պատձասի) իւր աւե-
տարանիչ առաքելոց հաստատած նուիրա-
պետութեան անընդհատ յաջորդութիւնը:

Այդ միայն էր միակ նպատակ մեր հա-
մառօտ և սղագիծ ակնարկին:

Հ. Ս. ՍԱՐԵԱՆ

1. Հ. Մ. Ա. ք. նոյն մատեն. Հ. Թ. էջք
484-485: — Աբգարու զրոյցի մասին ալ՝ ըստ
վերջին հետազօտութեանց՝ Հմատ. Dictionnaire
de Théologie Catholique. Paris, 1899. Զօդուած
D. I. Parisot աւարտագիրքին:

ԲԱՆԱՍԵՐ. — Նուամսնայ բամասիրա-
կան ծանօտ:
Գինն է 20 ֆր. — Հասցէ՝ M. BASMADJIAN.
(112. B-d. Rochechouart)

PARIS

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ԲՆԱՇԻԱՐՀԻ

ԱՍՏԱՊԱՏ

ԱՍՏԱՊԱՏ կամ ԱՊՊԱՍՏԱՊԱՏ. — Եր-
բմն հռչակաւոր գիւղաքաղաք Սիւնեաց Նախ-
ճաւան գաւառի մէջ, Երասխայ ձախակողմը:
Անունս կը յիշէ նախ Թովմա Արծրունին՝
երբ Խրամ աւանին համար կ'ըսէ թէ կը
գտնուի «ի ներոյ Աստապատոյ վանացն», և
Խաչիկ Ա՛ եկեղեցիոսի կոնդակին մէջ 976
թուին: Կը յիշէ նաեւ Օրբելեան պատմիչը
գիւղ կոչելով, որուն մօտ ԺԲ դարու կիսուն,
Սիւնեաց Բարսեղ եպիսկոպոսը ջորիով Ե-
րասխ գետը ինկնալով և խեղդուելով, հա-
նեցին և տարին թաղեցին Մաղարդայ վան-
քը: Ի վերջոյ աւելի բարգաւաճելով և բազ-
մամարդ դառնալով կոչուեւր է գիւղաքաղաք:
ԺԻ դարու վերջերը Միաբանոցաց հակա-
ռակիր Մաղաքիս Ղրիմեցին՝ Հոս դպրոց
հաստատեց Սարգիս վարդապետի տեսչու-
թեան տակ, ասկէջ էր նոյն ժամանակները
Տաթեւացւոյն աշակերտ Աւետիս վարդա-
պետը:

ԺԵ դարու սկիզբը Շահ Աբաս գերի տա-
լու Աստապատու բնակիչներն ի Պարսս, և
ըստ պատմելոյ Զաքարիա պատմիչի (Ա. Ի),
իրեն իրեւ հարձ առաւ Կիպչէ (Գեղեցիկ)
անուամբ Աստապատցի Հայազգի կին մը,
որ յետոյ դառնալով իւր Հայրենիքը, և հա-
ւատաւորաց վանք մտնելով և ապաշխարե-
լով վախճանած է: — Աստապատ շատ ան-
գամներ Պարսից ասպատակութեանց ենթա-
կայ լինելով, երթալով անշքացած է և աս-
կաւքանակ զիւր մը դարձած, այնպէս որ
ԺԹ դարու առաջին բաւորիկի մէջ, Պարսից
թագաժառանգ Ապասա Միրզան, ռազմագի-
տական նպատակով այն մնացած ժողովուրդն
ալ ուրիշ տեղ փոխադրեց: Այնուհետեւ եւրօ-
պացի ճարտարապետաց խորհրդով, մասամբ
մը ամայի շէնքերը քակելով, շինեց Աստա-
պատի տեղը մեծ ամրոց մը, քառակուսի,
ընդարձակ պարիսպներով և խրամով: Այս